

»Pestrno«, ki pa so jo nepričakovane težkoče še zadržale. Za koledar je Bevk-Čemažar prevzel iz Zoščenka »Kako je pel siavec?« in se spomnil umrlega vipavskega slavčka »Frana Žgurja«.

Damir Feigel je za svojo šestdesetletnico napisal fantastično in obenem realistično povest »Supervitalin« o iznajdbi oživljajočega sredstva, ki ga dr. Jereb vbrizgne samomorilcu Stanetu Lešniku. Mrtvec se vrne v življenje in se kmalu ponša s preveliko podjetnostjo in prehudimi uspehi, zlasti v ženskem svetu; zato Jereb svoje sredstvo umakne, da ga ublaži in uravnovesi. Te domislice so lagoten okvir, da nam pisatelj razkaže večje število vedrih zastopnikov današnje meščanske in podeželske družbe. V daljšem uvodu je očrtana Feiglova dolgoletna slovsstvena delavnost. Kot Leopold Koder je zastopan z »Nenavadnimi zbirkami« v Koledarju, ki ga je tudi letos pestro sestavil in spretno uredil.

Ostali dve knjigi, Andreja Budala »Osemnajst velikih« (osemnajst orisov naših največjih slovsstvenikov od Trubarja do Župančiča) in Jakoba Trnovca (Ceja) »Zarki in življenje« (razborita, zelo zanimiva razprava o današnjih svetovnih in življenjskih ugankah), sta poljudno znanstvenega značaja. Dodan je zveščič »Dvajset let« (1919—1939) s pregledom publikacij Goriške Matice in kratkim spominom njene dvajsetletnice.

A. Budal

KNJIGE GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA L. 1940. Za leposlovje je po več ko petdesetih letih poskrbel Janko Kersnik s »Testamentom« iz leta 1887., ki je tu ponatisnjen. Vsekakor je ta ponatis bolj posrečen kakor lanski (»Dora« Pavline Pajkove). Slike, ki jih je izdelal akad. slikar Tone Kralj, dvigajo ceno knjigi. Šest jih je in vse so take, da se skladajo s Kersnikovim realizmom. Tu ni več pretiranega stiliziranja s pohabljenimi udi in zvitimi vratovi kakor pred desetimi in petnajstimi leti; moč izraza pa zato prav nič ne peša. Dodana je črtica »Kmetska smrt« in beležka o Kersniku.

Ostalo letošnje leposlovje je raztreseno po Koledarju. V črtici »Peli so jo mam'ca moja« pripoveduje Lea Fatur o gospe z Ljubgojne, ki najde izgubljeno hčerko za morjem in jo spozna po domači pesmi. Prav živahna je zgodbica Antona Komarja »Ne cvili več« o Jožku Trohi in prebrisanem Ižancu. Marsikaj je prevedenega. Prvemu uredniku družbenih knjig je posvečen članek »Mons. Venceslav Bele«. Precej zgodovinskih drobtin sta nabrala R. Bednařik in Franc Rupnik, narodopisnih in drugih dr. Ivan Tuil i. dr. Koledarski del krasijo lepe domače slike nad meseci, ki jih je izdelala prof. Ksenija Prunkova.

V posebni knjigi »Napoleon« opisuje Matija Novak v lahko umljivi, poljudni obliki vojaške in cesarske usode velikega Korsičana. Neštevilne prezanimive podrobnosti dvigajo napetost pripovedovanja kakor v romanu. Danes, ko nam svet strahuje več manjših Napoleonov, je tako branje tudi za širše sloje zelo privlačno. — »Blagovest« I. del je verska knjižica izpod peresa pokojnega mons. dr. J. Ličana, ki jo je dopolnil Alfonz Berbuč. — Tuja mladinska stvarca je vesela zgodba s slikami »Poredni Bobi«, ki jo je spisal G. T. Rotman.

V celoti je ta književni dar zadosti bogat in zadosti naš, urezan po meri občinstva, ki mu je namenjen.

A. Budal

ALEKSEJ TOLSTOJ: ZLATI KLJUČEK ali Buratinove dogodivščine. Prev. vedel Edvard Kokolj. Založba Modra ptica v Ljubljani. 1939. — So doživetja otroških let, ki dadó človeku okusiti tako neskaljeno poezijo, kakor mu je pozneje ni dano najti nikoli več. Leta, ko je človek še znal verovati, da je življenje

pravljica in da so njegove sanje živa resničnost! V meni se vselej zgame neka nostalgичna boleť, kadar koli se domislím nekaterih űtorij Milčinskega, Andersenove zgodbe o kositrnem vojačku, pustolovűčin pomorűčaka Sindbada, Aladinove čudeűne svetilke, Ali-babe in űtiridesetih razbojnikov in Kiplingovih basni o mucu, ki je hodil svoja pota, o Mowgliju, o Riki-tiki-taviju in o tem, kako je kamela dobila grbo in slon svoj rilec. Ne spominjam se več, kdo je dejal o Andersenu, da je mogel tako lepe pravljíce pisati in tako ljubiti otroke samó zelo osamljen in nesrečen moű — z drugimi besedami: po ljudeh, po neoskrunjeni lepoti človeűke ljubezni silno hrepeneč človek. Zakaj prava literatura za otroke se more roditi zgolj iz tako čistih pobud, kakor jih le zmore človeűsko srce.

Pričujoča historija — predelava stare italijanske zgodbe o leseni lutki Pinocchio — je eno izmed űtevilnih del izredno bogate noveűše ruske literature za otroke. Zgodbica svojemu posebnemu namenu naravnost vzorno ustreza; ta hrana za otroűko duűo je tako premiűljeno in skrbno prirejena po vseh evgeničnih načelih, da je v tem pogledu prava redkost v knjiűevnosti te vrste. V pisatelju, ki se je mogel tako popolnoma podrediti zahtevam in zmoűnostim svojega priltikavega občinstva, ne da bi zategadelj kakor koli trpela knjiűevna kakovost njegovega dela, v takem pisatelju mora utripati nenavadno toplo in za mali človeűki rod dovzetno srce, pa tudi izreden posluh psihologa in izvedenega pedagoga. Zakaj Tolstoj je zvaril svojo otroűko pičo z nenavadno tankim občutkom za pravo mero. Njegova pravljica je prav tako ekonomična kakor je po drugi plati bujna in sočna — dve skrajnosti, ki ju je pisatelj zelo srečno zdruűil in med katerima se razvija dogajanje, ne da bi se kadar koli prevesilo na eno samo stran. űe sama pripoved je vzdrűna in skoraj lakonična, nikdar ne utruja otroka z opisi in podrobnostmi ter je ravno zato tako filmsko napeta, da stalno zaposljuje njegovo zanimanje. Če odűtejemo dejstvo, da tu govore in mislijo po človeűko tudi űivali in lutke, poteka dejanje sámó v docela realnih mejah in zgodba je zlasti izvirna prav po tem, da ne nasiljuje otroka z nobenimi čudeűi in čarovnijami ter je neskončno daleč od konvencionalne sheme otroűke pravljíce, v kateri nastopajo neogibne veűče in vsakovrstna bajna bitja iz mitoloűke ropotarnice literature za otroke. Tako je ostala ta mična űtorija natanko toliko fantastična, kolikor je za otroűko duűo zdravo in koristno, ter se kljub vsemu vendarle giblje na dejanskih, zemeljskih tleh. A prav posebna Tolstojeva odlika je imenitna karakterizacija nastopajočih »junakov«. Nisem űe bral otroűke zgodbe, katere postave bi bile tako izrazito individualizirane in űive. Straűni bradati »doktor vseh lutkovnih ved« Karabas Barabas (ki je ravno toliko straűen, da ne bo plaűil otroka v sanjah), spletkarski prodajalec pijavk Duremar, dobri lajnar očka Karlo, razbojnika in potepina maček Bazilius in lisica Alisa, zagrenjena, nad človeűkim rodom razočarana stara űelva Tortilija, kolombina Malvina z njenimi guvernantskimi popadki, pesniűko navdihnjeni pierrot Pjero in slednjič hrabri optimist Buratino sam — vse te čudaűke prikazni premorejo svoj lasten značaj z vsemi njegovimi svojstvenimi muhami in navadami v tolikűni meri, da je ta űtorija glede tega v literaturi za otroke povsem izjemen pojav.

Izvirne ilustracije N. Polozova (posnete po ruski izdaji), ki jih označujeta űiva domiűljija in obenem prijetna prilagodljivost otroűkim potrebam, kongenialno izpopolnjujejo Tolstojevo pravljico. Prevod Edvarda Kokolja je lep in gladko tekoč.

Ivo Brnčić